

Servetsch veterinari en Svizra

Svilup istoric e purschida actuala da Confederaziun e chantun

■ **Ils fatgs veterinars han furnà pli baud atgnas partiziuns da l'administraziun federala e chantunala ed èn integrads oz en l'Uffizi federal da segirezza alimentara e fatgs veterinars resp. en l'Uffizi per la segirezza da victualias e per la sanadad d'animals dal Grischun.** Chatta.ch dat in sguard en l'istorgia e preschenta las incumbensas odiernas da quests posts che s'occupan da las diversas tematicas che stattan en connex cun la sanadad dals animals.

Ils fatgs veterinars al plaun federal

Per il 1. da schaner 1915 è vegn creà or da la partiziun «Polizia d'epidemias dal muvel» dal Departament da commerzi, industria ed agricultura da quella giada in uffizi federal independent, l'Uffizi veterinari svizzer. El cumpliava ogt piazzas ed era domicilià en la Chasa federala ost. Sia incumbensa era en emprima lingua il cumbat cunter epidemias d'animals.

Las incumbensas èn daventadas adina pli complexas, l'uffizi è creschì ed è vegnì transformà l'onn 1979 en l'Uffizi federal veterinari (UFV). Per il 1. da schaner 2014 han ins uni l'UFV e la partiziun «Segirezza da victualias» da l'Uffizi federal da sanadad publica (UFSP) a l'Uffizi federal da segirezza alimentara e fatgs veterinars (USAV) ch'ha ses domicili a Berna-Liebefeld. Tut en tut lavuran 250 persunas en ils secturs spezialisats da sanadad d'animals, protecciun dals animals, segirezza da victualias, nutriment e protecciun da las spezias en il commerzi internaziunal. Il Servetsch veterinari en Svizra cumpliava ultra dals uffizis federals er ils servetschs veterinars chantunals sco er las veterinarias ed ils veterinaris uffizials e pratigants.

Il cumbat cunter epidemias d'animals è anc adina ina da las incumbensas centralas impurtantas dal Servetsch veterinari, vegn però chapì ozendi pli e pli sco part da l'entira chadaina da valor agiuntada da la stalla fin sin maisa. La segirezza e la garanzia da la qualitat da las victualias d'origin animala pretendan ina metoda cumplexa ed orientada al process. La basa per quai è ina producziun primara irreproschabla, tar la quala il Servetsch veterinari ademplescha sia rulla sco post spezialisà per la protecciun dals animals e per la sanadad da l'animal e da l'uman.

In tschientaner da grondas midadas

Tuberculosis: Tests da la pel cun tuberculina sco er la pastorisaziun obligatorica dal latg avant il consum faschevan part da las mesiras, cun las qualas la tuberculosa ch'è privlusa tant per l'uman sco er per l'animal ha pudì vegnir cumbattida cun success ed extirpada la finala tar l'animal l'onn 1960. Ozendi datti puspè singuls cas da tuberculosa tar ils animals. Els vegnan cumbattids rigurusamain per mantegnair la Svizra libra da questa malsogna.

Traffic d'animals: Pli baud è il traffic d'animals vegnì controllà cun agid da formulars da palpieri. Ozendi garanteschon marcas d'ureglias e la banca da datas electronica davart il traffic d'animals ina controlla detagliada. En cas d'ina epidemia pon uschia vegnir identificads svelt ils effectivs d'animals periclitads e las vias dal traffic d'animals pon vegnir eruidas e reconstruidas. La banca da datas davart il traffic d'animals pussibilescha ultra da quai da reconstruir la via da la charn svizra dal banc da vendita fin a la chasa da maz – e da là fin al manaschi, nua che l'animal è naschì.

Servetsch veterinari da cunfin: Pli baud è vegnì importads millis d'animals. En

quest connex èn animals malsaus vegnids mazzads gist al cunfin. Ozendi sa concentrescha il Servetsch veterinari da cunfin als eroports da Turitg e da Geneva sin la controlla da products animals importads e d'animals vivs da pajais che n'appartegnan betg a la UE. Ultra da quai confiscescha el products animals scumandads sco per exempel pels da spezias protegidas.

Epidemias: Sajan quai bogns cunter la rugna da nursas u sajan quai, sco avant paucs onns, vaccinaziuns en tut la Svizra cunter la malsogna da la lieunga blava ch'è cumparada da nov – cumbatter efficaciamain cunter epidemias è stentus e chaschuna grondas custs. Grazia a l'engaschament da tut las parts pertutgadas sa lascha contribuir cun questa cumbat a moda decisiva al bainstar da l'animal e da l'uman.

Epidemias autamain contagiusas: Sch'ina epidemia autamain contagiusa sco la zoppina u la pesta classica dals portgs cumenza, stoi vegnir reagì svelt. L'eliminaziun consequenta d'entirs effectivs d'animals pertutgads è ina da las mesiras necessarias.

Animals da cumpagnia: La relaziun da l'uman cun l'animal è sa midada. Metter chauns a la chadaina n'era pli baud strusch in tema. Ozendi enritgeschan purschidas sco «agility» tant il mintgadi dal chaun, l'armonia da l'animal e da l'uman sco er il temp liber da las possessuras e dals possessurs da chauns.

Experiments cun animals: La legislaziun davart la protecciun dals animals prescriviva da tschertgar sche pussaivel alternativs tar ils experiments cun animals, da reducir il dumber d'animals d'experiment e da minimar lur suffrientscha. Er tar la tegnida d'animals d'experiment han aspects da la protecciun dals animals ed il bainstar dals animals in impurtanza pli gronda che pli baud.

Perscrutaziun sin il champ da la virologia: Tge ch'ha cumenzà cun l'Institut svizzer da vaccins a Basilea, è oz l'Institut da virologia e d'immunologia (IVI) a Mittelhäusern. Quai è il labor svizzer da referenza per la diagnosa, la surveglianza e la perscrutaziun da la gronda part da las epidemias d'animals autamain contagiusas sco er il post d'admissiun da vaccins per animals. Metodos da examinaziun moderns ed efficacias pussibileschan ozendi da schliar las incumbensas ch'èn daventadas pli pretensiusas.

Animals da maz: Cur che animals da maz vegnan furnids, vegnan els controllads d'ina veterinaria u d'in veterinari – pli baud gia al cunfin, ozendi tar lur arrivada a la chasa da maz. Quai serva per l'ina a la segirezza da victualias ed a la diagnosa tempriva d'epidemias d'animals. E per l'autra vegni gist er controllà, sch'ils animals èn vegnids tegnids e transportads en ina moda che correspunda a la protecciun dals animals.

Meglra protecciun per tut ils animals da niz: Stallas stgiras, stretgas e stitgas n'èn betg pli permissas. Uigls grond e libers pussibileschan als arments da sa mover e da tschertgar contact, sch'els vulan quai.

Controlla da la charn: La controlla da la charn era ed è in element impurtant da la segirezza da victualias. Ella vegn optimada permanentamain. Dapi che la sturnadad bovina (BSE) è cumparada per l'emprima giada l'onn 1990 èsi obligatoric d'allontanar il tscharvè ed il magugl dal dies dals arments mazzads.

Tegnida d'animals adequat a lur natira: La nova legislaziun davart la protecciun dals animals prescriviva che animals che vivan normalmain en societads sco papagals, papagals australians u portgets da mar ston vegnir tegnids almain en dus. In spivel en la chabgia sco remplazzament da l'animal partenari na basta betg pli.

Il num «vaccinaziun» regorda al fatg che la virologia da vatgas – ed oramai la medicina veterinaria – stat al cumbat modern cunter las malsognas infectivas.

MALETG: PD

Incumbensas e prestaziuns dal servetsch veterinari chantunali

La partiziun dal servetsch veterinari entaifer l'Uffizi per la segirezza da victualias e per la sanadad d'animals dal Grischun è responsabla per exequir la legislaziun en ils secturs da la sanadad dals animals, da la protecciun dals animals e dals medicaments veterinars. En il center da la lavur stat la protecciun dals animals da niz cunter epidemias, la sanadad publica e la protecciun dals animals.

Las incumbensas las pli impurtantas èn: cumbatter epidemias d'animals, proteger ils animals, survegliar l'utilisaziun da medicaments veterinars, survegliar professiuns en connex cun la tgira da la sanadad dals animals, dismetter products secundars animals, survegliar il traffic d'animals, survegliar experiments cun animals.

Protecciun dals animals

L'execuziun da la legislaziun davart la protecciun dals animals sa basa sin ina collavuraziun stretga cun ils veterinaris uffizials, cun il servetsch da controlla agricola dal Grischun, cun la cumissiun chantunala per experiments cun animals, cun la polizia da traffic e cun la societad grischuna per la protecciun dals animals.

En quest connex vegnan surpigliadas las suandantas incumbensas executivas: controllar ch'i vegnian observadas las prescripziuns per la protecciun dals animals en las tratgas d'animals da niz, controllar ils transports d'animals, dar permissiuns e survegliar la tratga d'animals selvadis ed il martgà d'animals, survegliar la protecciun dals animals en ils stabiliments da maz, survegliar la protecciun dals animals sin las fieras e sin las exposiziuns, dar las permissiuns e survegliar tar experiments cun animals, sclerir annunzias da protecciun dals animals che vegnan fatgas da terzas persunas.

Chauns

Il post spezialisà «chauns» è responsabel per l'execuziun da las legislaziuns en il sectur dals chauns. En il center da la lavur stat l'elavuraziun da tut las annunzias davart morsas da chauns e davart chauns cun in cumpurtament fitg aggressiv. Per quest'incumbensa è cumpetenta ina persuna spezialisada. Las incumbensas da surveglianza e da controlla vegnan adempidas en collavuraziun e cun il sustegn da differents partenaris.

Las incumbensas las pli impurtantas èn: elavurar tut ils cas da morsas da chauns en il chantun Grischun, elavurar las annunzias davart chauns cun in cumpurtament che dat en egl, controllar e survegliar, co ch'ils chauns vegnan tegnids e scolads, realisar examens da cumpurtament, far controllas areguard la protecciun dals animals, cussegliar e sustegnair las vischnancas en dumondas da chauns, far lavurs da prevenziun.

Sanadad d'animals

La promoziun ed il mantegniment da la sanadad d'animals è in incumbensa principala dal servetsch veterinari public. Mo animals sauns pon adempir las prestaziuns pretendidas dad els e las pretensiuns da las consumentas e dals consumentes en connex cun victualias che derivan d'animals.

Per adempir questas incumbensas impurtantas areguard la sanadad d'animals vegnan controlladas regularmain las possessuras ed ils possessurs d'animals areguard epidemias d'animals (prevenziun), survegliads ils effectivs d'animals a basa da vastas analizas da controlla en connex cun differents epidemias d'animals, prendidas mesiras necessarias effizientas en cas ch'i vegn constatà in epidemia ed evità ch'ina epidemia sa derasa, controllada la tratga dals animals da niz tras il veterinari uffizial.

Cun ulteriurs sforzs sa stenta il servetsch veterinari public da prevenir ad ulteriuras malsognas d'animals che n'èn betg fixadas sco epidemias en la legislaziun e che pon tuttina avair ina grond'impurtanza per il singul effectiv d'animals (p.ex. il cumbat cunter la zoppina da las nursas).

Cumbat cunter epidemias d'animals

Las epidemias d'animals èn malsognas transmissiblas che periclitescan entirs effectivs d'animals, ch'èn transmissiblas per umans, ch'han grevas consequenzas economicas u che restrenchan il commerzi internaziunal. En il cumbat cunter epidemias d'animals differenziescha la legislaziun tranter:

Epidemias d'animals fitg contagiusas, per exempel la zoppina. La zoppina è ina da las malsognas da virus las pli catastrofalas d'animals da niz, e quai sin tut il mund. I na dat naginas pussaivladads da curar animals malsaus. La zoppina n'è betg privlusa per ils umans.

Epidemias d'animals che ston vegnir extirpadas, per exempel la «BSE» (sturnadad bovina) che turga tar la gruppa da malsognas da l'encefalopatia spongiforma transmissibla (EST) – tar ils umans sa manifestescha ella sco malsogna da Creutzfeld-Jakob (CJD). Tut las EST han in lung temp d'incubaziun ed han adina consequenzas mortalas.

Epidemias che ston vegnir cumbattidas, per exempel l'infecciun salmonella-enteritidis da las giaglinas. Salmonellas èn la chaschun principala d'infecciuns da victualias tar ils umans. In reservuar sa chatta tar il giaglinom da niz.

La pesta americana e la pesta ascha dals avieuls èn tenor la lescha davart epidemias d'animals medemamain epidemias d'animals che sto vegnir cumbattidas, quai per sminuir tant sco pussaivel las consequenzas sanitaras ed economicas per ils avieuls sco er per las apiculturas e per ils apiculturs.

Epidemias che ston vegnir controlladas, per exempel l'abort chlamydien da las nursas e da las chauras. Sch'in effectiv d'animals è infectà cun questa malsogna, è quai in grond privel per dunnas en speranza.

Tut las epidemias d'animals fitg contagiusas ed in grond dumber da las epidemias d'animals che ston vegnir extirpadas han ins bandischà en Svizra gia pli baud. In'activitad da controlla e da surveglianza serva a segirar che «malsognas extirpadas» – per cas ch'ellas avessan puspè da rumper ora – vegnian perscrutadas e tegnidas en frain ad uras. Cun la surveglianza vegn medemamain segirà che novas epidemias d'animals vegnian perscrutadas ad uras.

Medicaments veterinars

In agir plain responsabladad cun medicaments veterinars che pretendan in recept è la basa per la confidenza da las consumentas e dals consumentes en la producziun da victualias che derivan d'animals.

Dapi il 1. da settember 2004 è en vigor l'ordinaziun davart ils medicaments veterinars. Ella ha las suandantas finamiras: garantir l'utilisaziun da medicaments veterinars en ina furma cumpetenta, responsabla, e retegna, augmentar la segirezza da victualias tras evitar restanzas nungiavischadas en las victualias, garantir in tractament adequat d'animals malsaus.

Traffic cun animals

Per garantir la profilaxa d'epidemias d'animals e per evitar ch'ellas sa derasan èn necessarias regulaziuns davart il traffic d'animals. La controlla dal traffic d'animals promova – cun la finamira da la repersequitabladad – la confidenza da las consumentas e dals consumentes ed è ultra da quai la premissa per avair access a las fieras da l'exteriur.

Las disposiziuns davart il traffic d'animals cumpliavan prescripziuns: davart la caracterisaziun e la registraziun e dals animals, davart il transport d'animals, davart la realisaziun da fieras e d'exposiziuns, davart l'alpegiada (prescripziuns per l'alpegiaziun), davart il commerzi.

Ultra da quai è reglè supplementarmain il traffic cun products d'animals che pudessan esser in privel per derasar malsognas. Quai vala medemamain per il diever segir da sems e d'embrios sco er per il traffic segir cun products animals secundars (ruments).

La preschentaaziun:
Dossier «Servetsch veterinari».

Dapli infurmaziuns:
chatta.ch/?hiid=xx
www.chatta.ch